אין מינאי אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דהא קא מודה ועוד הא [א]אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל [א] אמר ליה אביי [ב]וכהא כי לא מודה מכשר רבן גמליאל והאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא [א]הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה וליטעמיך תקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא אלא מאי אית לך למימר [ב]הא לכתחלה הא דיעבד והא נמי כדיעבד דמי רמי ליה אביי [ג]לרבא ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת ורמינהו [ד]העיד ר' יהושע ורבי יהודה בן בתירא [ה]על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה א"ל הכי השתא התם אשה נישאת בודקת ונישאת הכא אשה מזנה בודקת ומזנה אמר רבא דרבי יהושע אדרבי יהושע קשיא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא והא קתני סיפא אמר להן רבן גמליאל קבלנו עדותכם [ו]אבל מה נעשה שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך שהכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב אלא אמר רבא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא התם ברי הכא שמא דר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא התם חד ספיקא הכא תרי ספיקי הלכך לרבן גמליאל אלים ליה ברי דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר וקיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל לרבי יהושע אלים ליה חד ספיקא דאפילו בברי נמי פסיל וקיל ליה ספק ספיקא דאפילו בשמא נמי מכשיר תנו רבנן [ז]איזוהי אלמנת עיסה [ח]כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים אמר רבי מאיר שמעתי

רש"י

אין מינאי. אמת ממני הוא: **וכהא כי לא מודי כו'.** דקא אמרת ועוד: ארוסה הכל פסולין אצלה חוץ מן הארוס: **הא לכתחלה.** אם בא כהן לימלך לבית דין לא שרינן ליה לכונסה אא"כ היו רוב כשרים אצלה: **דיעבד.** אם נשאה כהן ולא נמלך לא מפקינן לה מיניה: **והא נמי כדיעבד דמי.** שנתעברה ואתה בא לפסול העובר ולאוסרה על הארוס דאם אין אתה מאמינה הרי אתה מוציאה מבעלה: **מי אמר רבי יהושע אינה נאמנת.** אלמא לא מוקמינן לה אחזקה: **עיסה.** לשון ספק: **על אלמנת עיסה.** שהיא באה מכח ספק חלל כדלקמן(ז) שנטמע בה ספק חלל כגון שזרק בעל אמו הראשון לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה ומת ונמצאת זו ספק גרושה ספק אלמנה ונשאה כהן והוליד ממנה בן והוו ספק חלל והעיד ר"י על אלמנתו של זה שהיא כשרה. אלמא מוקמינן לה אחזקה ואמרינן אל תפסילנה לזו מספק כלומ' שמא בעלה חלל היה: **בודקת וניסת.** וי"ל שבדקה אחר אותן גירושין והוגד לה שקרוב לו היו ולא נתגרשה כלל ואלמנה היתה וכשרה לכהן: **בודקת ומזנה.** בתמיה: **דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא.** בתמיה דלא חיישת לתרוייהו: **הא קתני סיפא.** דההיא אמר להן כו': **קבלנו עדותכם.** נאמנים אתם לנו שכך שמעתם: **על כך.** להתירה לכהונה דודאי אסורה: **שהכהנים שומעין לכם.** אם תאמרו אסורה: **אבל לא לקרב.** אם תאמרו מותרת: **התם ברי.** מתניתין היא אומרת ברי לי שלכשר נבעלתי: **הכא.** גבי אלמנת עיסה כי היכי דלדידן מספקא לן לדידה נמי מספקא לה וליכא למימר בה ברי ושמא ברי עדיף: **חד ספיקא.** מתניתין חד ספיקא היא ספק נבעלה לכשר ספק נבעלה לפסול שהרי לא בא זה לפנינו ואילו בא שמא היינו מכירים בו שהוא פסול: **הכא.** גבי אלמנת עיסה: **תרי ספיקי.** אמו של ספק חלל זה בה טלד הספק והיא עצמה לא נאסרה אלא מספק וזו שבאה מחמת בנה קרי לה ספק ספיקא. ומדברי רבי יוסף טוב עלם מצאתי [אלמנת עיסה] אשה שהיה בעלה ספק ספיקא כגון שנתגרשה אמו מבעלה הראשון ספק קרוב לו ספק קרוב לה ומת בתוך שלשה חדשים ונשאת לכהן תוך שלשה חדשים וילדה את זה ספק שהוא בן תשעה לראשון וכשר ואפילו היתה מגורשת שהרי קודם לגט נתעברה או אפילו אחר הגט והוא ישראל ולא כהן וספק בן שבעה לאחרון ובנו של כהן הוא והרי הוא ספק חלל הרי ספק ספיקא שמא אינו בנו של כהן ואת"ל בנו הוא שמא לא היתה אמו גרושה אלא אלמנה ולהכי קרי לה עיסה שיש בה עירובי ספיקות הרבה כעיסה זו שהיא בלוסה. והא דאמרינן לקמן [ע"ב] כל שנטמע בה ספק חלל היינו פירושה כל שנטמעו בה ספק עירובי(י) חלל. נטמע נתערב: **איזוהי אלמנת עיסה.** שהעידו עליה שהיא כשרה: **כל שאין.** בעירובי ספקותיה לא ספק ממזרות ולא ספק נתינות ולא ספק עבדי מלכים אלא ספק חלל לבדו. מש"ה נקט עבדי מלכים משום עבדי שלמה (ח)שהיו עשירים ובעלי זרוע ונשאו להם בנות ישראל וכגון זרעו של הורדוס שהי' עבד לבית חשמונאי וגברה ידו ומלך(ט):

שמעתי

תוספות

דמי דהא מודה דהכא אינו אלא שהיה אומר שבא עליה דפשיטא שלא היה מזנב אחריה לאורכה שלא תזנה וכין לרב וכין לשמואל אסור הוא בבת ישראל דשתוקי דקאמר לשמואל היינו דאסור בבת ישראל לכולהו לישני דבפרק בתרא דקדושין וללישנא דבדוקי נמי קשה טפי דמשמע דאפילו ע"י בדיקת האם לא מיתכשר אלא לר"ג אבל לרבי יהושע לא והכא אמר דהא קא מודה וכשר לכ"ע ושמא יש לחלק דבא דהתם היינו שפעם אחת בא עליה אבל מודה דהכא דקאמר מיניה היינו שבא עליה ביאות הרבה והיה רגיל אצלה תמיד וכדאמרינן רוב בעילות הלך אחר הבעל: **חדא** דקא מודה. וללישנא קמא דיבמות דלא איימא מעלמא ולאיכא דאמרי דאפילו איימא מעלמא כיון דקא מודה בתריה דידיה שדינן ליה: **חדא** דקא מודה. אלינן לפרש דאיירי לענין לאוסרה על הארוס וה"פ חדא דקא מודה הלכך אינה נאסרת עליו ועוד הא רב יהודה כו' לא קאמר ועוד אפילו לא מודה דאם אינו מודה פשיטא דנאסרת עליו אלא כלומר אפילו כי ליכא טעמא דמודה כגון לאביי דס"פ אלמנה מדאפקרה נפשה לגבי ארוס מפקרה נפשה נמי לגבי עלמא אפ"ה אינה נאסרת עליו משום דנאמנת כר"ג. כן פי' לנו ר"י ואי אפשר להעמידה לפי דבריו אם כן הא דאמר אביי מדאפקרה נפשה היינו כשלא בדקו את אמו וזה אינו דהא אפלוגתא דרב ושמואל קאי דמוקמי בקדושין מאי שתוקי בדוקי ולמאי דגרסינן בקדושין ארוסה שעיברה לא קשה מידי על כן צריך לפרש דהכא לא איירי לאוסרה עליו אלא לענין להכשיר את הולד והשתא הוי ועוד כפשוטו ועוד דאפילו לא יודה ולאו דקאמר דלאו מיניה דבהא לא מכשיר ר"ג כיון דהוי ברי וברי כדאמר בפ"ב אלא כגון שמת או דליתיה קמן דלשייליה והא דחשיב ליה כסמוך דיעבד לפי שלא היה יכול הולד להינשא לבת ישראל ואפילו לממזרת אסור דמדאורייתא כשר הוא דהאי הוי כדיעבד הלכה כר"ג]: (ומן ד"ה ההוא ארוס ע"כ היה חסר מהתוספות): **אלמנת** עיסה. פירש בקונטרס שני פירושין ושניהם דחוקים דהא אמרינן לקמן איזו היא אלמנת עיסה כל שנטמע בה ספק חלל (י)ומה טימוע שייך כמה שנישאת לספק חלל ועוד דאין לשון עיסה נופל על אדם אחד אלא על משפחה שייך לשון עיסה כדאמרינן (קדושין דף סט:) כל הארצות עיסה לארץ ישראל וא"י עיסה לבבל ובתוספתא תניא מפני מה אמרו עיסה פסולה מפני ספיקי חללין ומה ספיקי חללין שייך לאלו הפירושין ונראה לר"י ולריב"א דעיסה קורא המשפחה שנטמע בהם ספק חלל אחד או הרבה ספיקי חללים ולהכי חשיב ליה לקמן ספק ספיקא דכל אחד מבני המשפחה ספק אם הוא אותו ספק שנתערב בהן אם לאו ולקמן גרסינן איזהו עיסה כל שנטמע בה כו' ולא גרסינן אלמנת והכי איתא בירושלמי ואפילו גרסינן אלמנת כל שנטמע בה קאי אעיסה ואם תאמר דבפרק עשרה יוחסין (שם דף עה.) משמע דאפילו מאן דמכשר אלמנת עיסה מודה בבת דפסולה גבי הא דאמר רב חסדא הכל מודים באלמנת עיסה שפסולה לכהונה כו' ולאפוקי מהאי תנאי דתנן העיד רבי יהושע כו' ומה לי אלמנה מה לי בת דבת נמי הוי ספק ספיקא כמו באלמנה וי"ל דבת העיסה אין לה חזקה דכשרות ואע"ג דבעלמא מקילין בספק ספיקא הכא מעלה עשו ביוחסין כי היכי דמצריך לקמן תרי רובי להכשיר אף על גב דבעלמא סגי בחד רובא: **דרבי** יהושע אדר"י לא קשיא. והשתא לא מצי לשנויי דבודקת וניסאת כדמשני לעיל כיון דהשתא אוקימנא באומרת שמא: **תנו** רבנן איזו היא אלמנת עיסה. קשה לרבינו תם על גרסת הספרים דגרסי אלמנת עיסה דאם כן אית ליה לרבי יוסי דאלמנת עיסה כשרה דהא מכשר לקמן שתוק ממזר וכל שכן דמכשר באלמנת עיסה כדמוכח הסוגיא ובפרק עשרה יוחסין (ג"ז שם) אמר כהדיא דלרבי יוסי אלמנת עיסה פסולה לכך מוחק רבינו תם אלמנת וגרים איזוהי עיסה ולענין בת קתני וקאי אהאי דתנא בשילהי עדיות העיסה נאמנת לטהר ולטמא לרחק ולקרב לאסור ולהתיר וה"פ נאמנת לטהר עצמה בלויתה או בשתיקה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לטמא ולטהר שייך לענין ממזרות ונתינות כדתנן (קדושין דף עב:) ממזרים ונתינים עתידין ליטהר לרחק ולקרב שייך אחללות כדתנן הכהנים שומעים לכם לרחק ולא לקרב וכן לקמן (דף כו.) וריחקום בני משפחה ולאסור ולהתיר שייך אעבדים והא דפריך בפ"ב (לקמן דף כח:) טמאה וטהורה ס"ד התם דכייל כל פסולי כחד לישנא הוה ליה למיתני משפחה זו כשרה וזו פסולה אבל אממזרות ונתינות לחודא שייך שפיר לשון טומאה וטהרה ונאמנת נקט משום לטהר לקרב ולהתיר אף על גב דלטמא ולרחק ולאסור בלויה או בשתיקה לא שייך נאמנות ועלה קתני בברייתא דהכא איזו היא עיסה שנאמנת בלויה או בשתיקה לטהר את הבת כל שאין בה כו' והכי משמע בתוספתא דקתני נאמנת עיסה לטהר ולטמא לאסור ולהתיר לרחק ולקרב ובאלמנת עיסה לא נגעו והשתא לא קשה דרבי יוסי דהא דאכשר רבי יוסי בשתוק ממזר אגוף העיסה קאי להכשיר את הבת אבל במקום שמזכיר אלמנת עיסה להכשיר דוקא אלמנה ולא הבת כדמוכח בקדושין (דף עה.) ושם ודאי פוסל רבי יוסי אפילו את האלמנה כדמוכח נמי בקדושין וכדברי ר"ת משמע בירושלמי דקתני איזהו עיסה כל שאין בה לא ממזר ולא נתין ולא עבדי מלכים רבי מאיר אומר כל שאין בה אחד מכל אלו בתה כשרה אלמא דבכשרות דבת איירי ולא באלמנה ומיהו קשה לרשב"א כיון דהך ברייתא קיימא לפרושי ההיא דסוף עדיות אם כן רבי מאיר דסבר דחלל בין צווח בין שתק כשר א"כ היכי מפרש הא דקתני לרחק ואור"י הא דמכשר ר"מ חלל שותק הני מילי כשאחרי כן שואלין ממנו אם הוא חלל אם לאו וצווח אבל אם לעולם שותק פשיטא דפסול והא דקתני דנאמנת לרחק אם לעולם שותק:

לא

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הלכה יא ופי"ח הלכה יג יד סמג לאוין קלא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח [וברב אלפס עוד ביבמות פ"ז דף כ"ו]:

טז ג ד ה מיי' פי"ט שם הלכה ט טור אה"ע סימן ו ושו"ע אה"ע סימן ג סעיף ה:

תוספות רי"ד

אין מינאי הוא אר"י למאי ניחוש לה חדא דהא קא מודי ותו האר"י אמר שמואל הל' כר"ג פי' דכי אומרת מאיש פלוני וכהן הוא נאמנת ואע"ג דאתי ההוא פלוני ומכחיש לה ואמר לא באתי עלי' מעולם היא נאמנת דאי איתא דהיכא דקא מכחיש לה לא מהימנא א"כ אמאי מהימן לה ר"ג מסתמא יבוא אותו פלוני ויאמר אם בא עליה אם לאו אלא ודאי דאע"ג דההוא אתי ומכחיש לה היא נאמנת בין להכשיר בה בין להכשיר בתה והכא נמי אע"ג דאתי ארוס ואמר מעולם לא באתי עליה היא נאמנת להכשיר העובר ולהכשיר עצמה אם תתאלמן אבל לארוס ודאי אסורה דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא א"ל אביי ובהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג והא"ל שמואל לר"י שיננא הלכתא כר"ג ואת לא תעביד עובדא [עד] דאיכא רוב כשרים אצלה והכא רוב פסולים אצלה פי' ארוסה הכל פסולין אצלה חוץ מן הארוס וליטעמך תיקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעביד עובדא. אלא הא לכתחלה הא דיעבד והכא נמי כדיעבד דמי פי' אם בא כהן לימלך לב"ד לא שרינן ליה לכתחלה אלא א"כ הוי רוב כשרים אצלה והא דיעבד פי' המורה אם נשאה כהן ולא נמלך לא מפקינן לה מיניה והא נמי כדיעבד דמי שנתעברה ואתה בא לפסול העובר ולאסרה על הארוס אם אין אתה מאמינה הרי אתה מוציאה מבעלה. ואינו נ"ל דאפי' אם מהימנינן לה הי"מ להכשיר גופה ובתה לכהונה אבל על בעלה לא ומשום דשויתה אנפשיה חתיכה דאיסורא אלא נ"ל כך [פירושו] אי לא מהימנינן לה משוינן לבתה ממזרת ואסורה לבא בקהל ולא דמיא לפנויה שנתעברה דאע"ג דפסיל לה לכהונה לא פסיל לה לקהל דאימר לחלל נבעלה ואסורה לכהן ומותרת לישראל אבל הכא אי מספקת לה דנתעברה מאחר הויא לה ממזרת ומה לי לאפוקי מקהל ומה לי לאפקה מבעלה וכי היכי דרדיעבד דהתם אמרת נאמנת הכא נמי נאמנת ומותרת בתה לכהן כדי שלא תוציאנה מקהל והא דר"י אתיא כשמואל דבפרק אלמנה לכ"ג פליגי רב ושמואל בארוסה שעיברה דרב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי ובפרק עשרה יוחסין מפרש' אליבא דשמואל מאי שתוקי בדוקי כאבא שאול דבדקי' לי' לאימ' ואי אמרה מארוסה נתעברה נאמנת:

מסורת הש"ס

א) [לעיל יב:], ב) [עי' תוס' יבמות קטו: ד"ה וכן הדין יתומ' כ"מ ע. פד"ה אתא יתומ' לקמן פה: ד"ה ועיד], ג) [נ"ל לרבה], ד) קדושין עה. עדיות פ"ח מ"ג, ה) [תוספתא קדושין פ"ה], ו) [ע"ב], ז) [נה עירובי ספק, רש"א], ח) [יבמות טו:], ט) [כ"ב כ:], י) [וגם אלו עלמו אין שייך לשון טימוע].

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' א"ל אביי וכהא כי לא מודה מי מכשיר כו"ע, עיין כ"מ ע ע"ב תד"ה אתא מריה וכו':

מוסף רש"י

אלמנת עיסה. אלמנת ספק חלל שהיתה מעורבת בספקות. בעלה היה ספק והיה בלה מכח דהוי"א לה ספק ספיקא (קדושין עה.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones